

Neobvykle vysoká početnost skřivana lesního (*Lullula arborea*) během jarní migrace v roce 2013

An unusually high abundance of the Woodlark (Lullula arborea) during the 2013 spring migration

Lukáš KADAVA

Dětochova 45, 281 29 Žiželice; e-mail: louka.s@seznam.cz

Skřivan lesní (*Lullula arborea*) je v České republice pravidelným, ale nepočetným migrantem (SCHRÖPFER 2004, HUDEC & ŠŤASTNÝ 2011). Na průtahu jsou většinou pozorováni jednotliví ptáci, nebo malá hejnká nejčastěji do 5 ex. (SCHRÖPFER 2004, JASSO 2007). V tomto příspěvku popisují pozorování neobvykle početného hejna skřivanů lesních.

Dne 30. března 2013 jsem v čase mezi 6.00 a 6.45 zaznamenal kompaktní hejno skřivanů lesních v poli západně od obce Písek u Chlumce nad Cidlinou (koordináty 50°09' N 15°30' E, kvadrát 5858, nadmořská výška 217 m), jehož velikost jsem odhadl na zhruba 250 ex. Ptáci sbírali potravu a krátce přeletovali v poli s obilným ozimem v blízkosti periodických polních mokřadů, které se na orné půdě v blízkosti Starovodského potoka vytvářejí ve srážkově bohatých obdobích roku v terénních depresích v místech bývalých potočních meandrů (obr. 1). Skřivani byli pozorováni dalekohledem 10 × 50 ze vzdálenosti cca 20–40 m. V hejnu nebyly vizuálně ani akusticky nalezeny jiné druhy ptáků (pozorování na zemi i v letu). Po vyplašení celé hejno usedlo do zoraného a uvláčeného pole cca 200 m severně od původního stanoviště. Další dvě hejna byla nalezena cca 150 m východně od hlavního a čítala pouze 11 a 4 ex. Taktéž ptáci z těchto menších hejn sbírali potravu v blízkosti dalších polních louží. Lze předpokládat, že právě rozhraní pole a mokřadních partií, které zemědělci částečně ponechávají ladem, představovaly pro ptáky atraktivní potravní zdroj v jinak relativně uniformní zemědělské krajině. Celkem tak bylo na ploše cca 2–3 ha zjištěno přibližně 265 ex. skřivana lesního.

Vyšší počty migrujících skřivanů byly v ČR zjištěny především při podzimním tahu (např. SCHRÖPFER 2004, HUDEC & ŠŤASTNÝ 2011). V termínech blízkých pozorování na Chlumecku byly též zaznamenány vysoké koncentrace skřivana lesního na Česko-budějovicku a Semilsku (28. 3. a 1. 4. 2013) – v obou případech se jednalo o hejna o početnosti cca 60, resp. 65 ex. (JŮNA & JŮNOVÁ 2014, ŠÁLEK & KIPSON 2014), což by mohlo napovídat silnému průtahu přes území republiky na rozhraní března a dubna 2013. Vrchol jarního tahu v ČR spadá do 1. dekády března. Na přelomu března a dubna, z něhož pochází zde prezentované pozorování, již početnost protahujících ptáků výrazně klesá (HUDEC & ŠŤASTNÝ 2011). Vzhledem k dalším poměrně pozdním datům pozorování neobvykle velkých hejn skřivana lesního v ČR v roce 2013 (JŮNA & JŮNOVÁ 2014, ŠÁLEK & KIPSON 2014) je možné, že se jednalo o zpoždění migrace způsobené nepříznivým počasím, které bylo v období 2. dekády března až 1. dekády dubna 2013 neobvykle chladné (s průměrnou teplotou -1 °C se jednalo o nejchladnější dané období za posledních 100 let; SANDEV 2013).

Obr. 1: Biotop tahové zastávky migrujících skřivanů lesních (*Lullula arborea*), Písek u Chlumce nad Cidlinou (okres Hradec Králové), 30. 3. 2013. Foto L. Kadava.

Fig. 1: Habitat of a Woodlark (*Lullula arborea*) migration stopover site, Písek village near Chlumec nad Cidlinou (Hradec Králové District), 30. 3. 2013. Photo by L. Kadava.

V regionu východních Čech byly doposud zjištěny nejvyšší počty skřivana lesního kolem 50 ex. (ZAJÍC 2011, VAŇEK *et al.* 2013). Další údaj VAŇKA (2010), který uvádí „stovky protahujících ex.“ dne 7. 10. 2009 u přehrady Rozkoš, se pravděpodobně týká časového rozmezí v rámci celého dne a velké sledované plochy. Taktéž JASSO (2010) popisuje silný průtah 225 ex. v ranních hodinách (7.00–10.00) dne 3. 10. 2009 u Pomezních Bud v Krkonoších. HUDEC & ŠŤASTNÝ (2011) uvádějí nejvyšší počet v jediném hejnu 50 ex., ŠIMEČEK (2010) uvádí 80 ex. Prezentované pozorování tak pravděpodobně představuje doposud největší kompaktní hejno skřivanů lesních pozorované v ČR.

SOUHRN

Příspěvek popisuje pozorování velkého hejna skřivanů lesních (*Lullula arborea*), které čítalo cca 265 ex. Ptáci byli pozorováni 30. 3. 2013 v polích u obce Písek nedaleko Chlumce nad Cidlinou (okres Hradec Králové). Možnou příčinou neobvykle vysoké početnosti mohlo být velmi chladné počasí na přelomu března a dubna 2013, které patrně narušilo obvyklé migrační chování ptáků. Jedná se pravděpodobně o nejpočetnější kompaktní hejno skřivana lesního pozorované v ČR.

SUMMARY

*This contribution describes an observation of a large flock of Woodlarks (*Lullula arborea*) comprising of approximately 265 individuals. The birds were observed on 30th March 2013 in the fields surrounding Písek village near Chlumec nad Cidlinou (Hradec Králové District, coordinates*

50°09' N 15°30' E, Grid No. 5858, altitude 217 m; seasonally flooded depressions in the fields). The unusually high abundance was possibly caused by the adverse weather conditions at the turn of March and April 2013, which affected the migration of birds. The observation probably represents the largest compact flock of Woodlarks ever recorded in the Czech Republic.

LITERATURA

- HUDEC K. & ŠŤASTNÝ K. (eds) 2011: *Fauna ČR. Ptáci 3/I*. Academia, Praha.
- JASSO L. 2007: Tah skřivana lesního (*Lullula arborea*) v severních Čechách v letech 1999–2005. *Panurus* 16: 81–83.
- JASSO L. 2010: Podzimní tah ptáků v Krkonoších v roce 2009. *Prunella* 35: 17–19.
- JŮNA M. & JŮNOVÁ R. 2014: Skřivan lesní (*Lullula arborea*). In: ČSO: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://www.birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=248560. Naposledy navštíveno 17. 1. 2014.
- SCHRÖPFER L. 2004: Průtah skřivana lesního (*Lullula arborea*) územím jihozápadních Čech. *Erica* 12: 111–117.
- SANDEV M. 2013: Uplynulé čtyřtýdenní období bylo nejchladnější za posledních 100 let u nás. In: *Infomet – informační web ČHMÚ*. Dostupné na <http://www.infomet.cz/index.php?id=read&idd=1365586414>. Naposledy navštíveno 6. 1. 2014.
- ŠÁLEK M & KIPSON M. 2014: Skřivan lesní (*Lullula arborea*). In: ČSO: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://www.birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=251437. Naposledy navštíveno 17. 1. 2014.
- ŠIMEČEK K. 2010: Skřivan lesní (*Lullula arborea*). In: Doležal R. (ed.): *Zajímavé ornitologické údaje z Jihomoravského kraje v roce 2009*. *Crex* 30: 190–207.
- VANĚK J. 2010: Skřivan lesní (*Lullula arborea*). In: Vrána J. & Žďárek P. (eds): *Ornitologická pozorování 2009*. *Panurus* 19: 103–118.
- VANĚK J., HOLUB A. & JASSO L. 2013: Skřivan lesní (*Lullula arborea*). In: Vrána J. & Kadava L. (eds): *Ornitologická pozorování*. *Panurus* 22: 71–105.
- ZAJÍC J. 2011: Skřivan lesní (*Lullula arborea*). In: Vrána J. & Mach J. (eds): *Ornitologická pozorování*. *Panurus* 20: 193–220.

